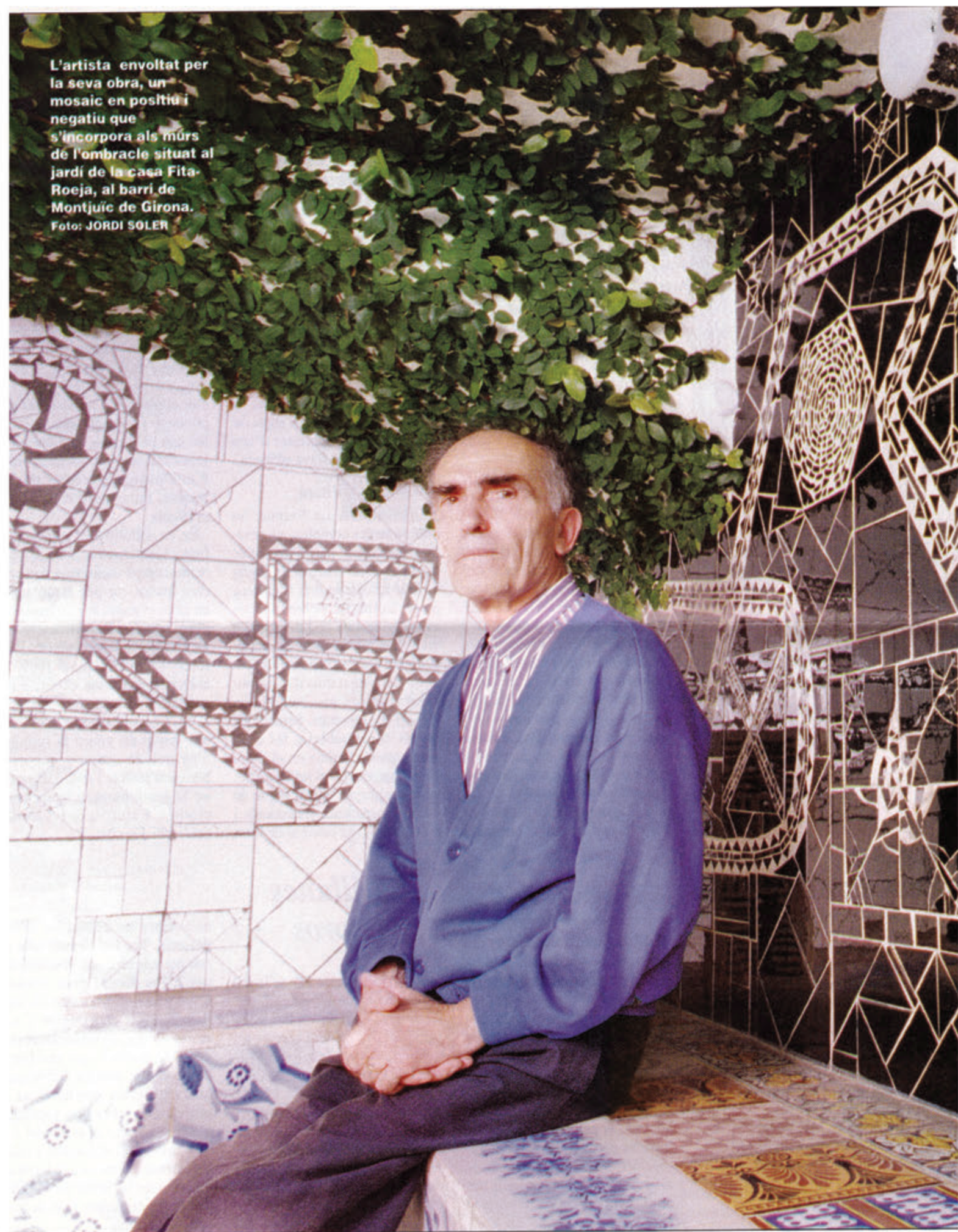

L'artista envoltat per
la seva obra, un
mosaic en positiu i
negatiu que
s'incorpora als murs
de l'ombracle situat al
jardí de la casa Fita-
Roeja, al barri de
Montjuïc de Girona.
Foto: JORDI SOLER

JORDI SOLER

■ El Palau Robert de Barcelona acull, fins al proper 9 d'octubre i sota el títol *Fita, 50 anys d'art integrat*, un extraordinària antologia de dibuixos, pintures, relleus, vitralls, escultures, blocs de ciment encofrat, pedres serrades, esborranys i maquetes de Domènec Fita (Girona, 1927), cadascun dels quals es correspon amb una arquitectura, un àmbit, un espai o un paisatge determinats. Així, el visitant pot admirar unes peces que, tot i tenir força pròpia, formen part d'un context dels qual han estat momentàniament separades (es podria dir, també, que els contextos estaran momentàniament separats —orfes— de l'obra). El conjunt, que abasta mig segle —més de mitja vida— de feina, mostra solament una de les vessants creatives amb què es manifesta l'artista gironí, encara que sigui la més coneguda (i reconeguda) de totes: la integració de l'obra en un projecte de gran abast, sovint funcional, per al qual ha estat encarregada. Però convé remarcar allò ja dit: qui entri al Palau Robert s'adonarà de la gràcia, a vegades santificant, que té aquesta obra per ella mateixa.

La trajectòria professional de Domènec Fita ha estat, i és, com defineix amb perfecta exactitud el títol de l'exposició, una permanent, apassionant i, en qualsevol cas, reeixida temptativa d'integrar l'home-potència en l'art-vivència. I la simbiosi és perfecta, ja que sigui quina sigui la tècnica que utilitzi, el suport on l'apliqui i el temps que hi dediqui, el resultat sempre ens fascinarà. A més, Fita mai no s'ha encastellat en el confortable recinte de les tècniques i els recursos que funcionen i fan vendre, tan profitós a *marchands* i galeistes: Fita, acostumat al caolí i l'argila, es negaria rotundament a treballar amb terra de fer pipes!

Tornant a l'art integrat, i posats a transcriure les seves paraules, vegem què és el que ens en diu: «L'art integrat és l'art posat en un lloc; l'art que està formant part d'un seguit de coses: un espai, un tema, una funció, fins i tot una relació ►

Sants, àngels, maredéus, cristos, mòmies de poliuretà, monòlits, vitralls, encofrats i tota mena de manifestacions plàstiques realitzades amb profusa diversitat de materials, reunits en una gran exposició antològica.

50 anys d'art integrat

L'artista gironí
Domènec Fita ens
mostra mig segle d'obra
d'encàrrec al Palau
Robert de Barcelona

d'oficis; i hi ha uns pressupostos, hi ha uns materials a fer i que s'han de discutir. Pensem per un moment que abans, quan es feien els retaules d'una catedral, als artistes se'ls imposava, fins i tot, la forma en què havien d'anar els sants, per ordre, per jerarquies. I amb tot això, l'artista havia de salvaguardar la seva creació. Per això es diu que l'art integrat, o art per encàrrec, limita la persona. I en realitat no és així, per molt que la joventut actual no tendeixi a contemplar l'obra com a un element que pot estar en una casa, en un palau, en una església, en un jardí, en un lloc on acompleixi una missió concreta. I és que l'artista jove que es mou en el món de les exposicions, pensa que després de l'exposició ja ve el museu».

Es fa una pausa per prendre cafè. Domènec Fita, després d'un glop protocol·lari —pensant en la nit: el cafè el desvetlla—, recupera el fil de la discussió: «A mi, en canvi, l'art integrat ja em va interessar des

Magnífica perspectiva de la làmpara de vitrall emplomat de 2,50x2,45 m i 1,50 m de diàmetre situada a l'ull de l'escala principal de la Casa de Cultura Tomàs de Lorenzana, de Girona.
Foto: CATALLEG EXPOSICÓ.

bre el riu Ter, entre Sarrià de Ter i el barri del Pont Major—. I jo, que llavors era un nano, l'ajudava a pastar el fang, i el fet em permetia entendre que allò era, precisament, el que a mi m'agradaria fer. I no només vaig viure aquell moment, sinó també quan es varen portar els plafons a can Sagrera per emmotllar-los i fer-ne els definitius amb pedra artificial. Per tant, vaig veure una línia que marcava tota una experiència de treball. El senyor Carrera va ser el meu mestre, però a l'aprenentatge cal afegir-hi els estudis de belles arts, o sigui, el pas per diferents llocs, si bé el definitiu va ser Barcelona, on tenia de professor Frederic Marès».

És curiós com una cosa en porta una altra, i els fils del móneg es diversifiquen. Però davant la pregunta de si els baixos relleus de l'escultor Marès que il·lustren l'entrada d'algun banc són art integrat, Domènec Fita recupera l'alè inicial. «Exacte, allò és art integrat! I les escultures que té a l'edifici de Correus

de petit. És clar, recordo el senyor Carrera, tot just acabada la guerra civil, treballant en els relleus del pont de l'Aigua —Fita es refereix a l'escultor gironí Joan Carrera, a qui varen encarregar els plafons amb al·legories a la victòria franquista que embellien el reconstruït pont so-

de Girona, també. Com pot ser-ho un retaule, o un altar, o moltes coses. I el seu valor estètic estarà d'acord amb el que l'artista pugui donar i pugui entendre d'aquella unitat. I, curiosament, amb l'art integrat no et diré que facis d'arquitecte, però sí que has de tenir *concepte* d'arquitecte; quan fas una obra integrada no pots contradir la intenció arquitectònica del lloc on ha d'anar, sinó que has d'assumir que t'uneixes a una cosa: no pots prescindir-ne».

La segona tassa de cafè. És mitja tarda, i Fita, fent un incís que donarà tranquil·litat al reportatge, explica com s'obtenen unes textures pictòriques sense haver d'utilitzar els pinzells. Coneixement i ofici profunds, que palesen com es pot arribar al fons més secret dels materials i les substàncies. Bé, cal seguir, i Fita reconduïx la història. «A Belles Arts de Barcelona, cada quinze dies ens proposaven un tema que fos real. Una font per a la plaça de Letamendi, posem per cas. Aleshores havies d'anar-hi, fer fotografies, prendre mides i, sobre això, i tenint en compte una sèrie de coses, feies la teva font. I qui diu una font diu un monument a un personatge important, i aleshores l'artista ha d'entendre qui era el personatge, què havia significat i amb quina filosofia es vol perpetuar la seva memòria».

Domènec Fita no ha fet gaires monuments a polítics il·lustres, però és autor, en canvi, d'un bé de Déu d'imatges i conjunts religiosos, repartits arreu de Catalunya. Art integrat, doncs. «Quan em varen encarregar el Crist jacent que hi ha a la catedral de Girona, va coincidir amb una època en què jo tenia, per un seguit d'inquietuds religioses que em commovien, molta inclinació a renovar tota la cosa de l'Església. Aleshores vaig fer una sèrie d'esbossos i d'estudis, i qual el bisbe els va veure em va dir que certs detalls d'ordre anatómic potser caldria consultar-los amb algun metge. I jo li vaig dir: 'Senyor bisbe, jo he fet anatomia i puc assumir perfectament aquesta responsabilitat. I és més, aquests detalls són intencionats'. N'hi va haver prou:

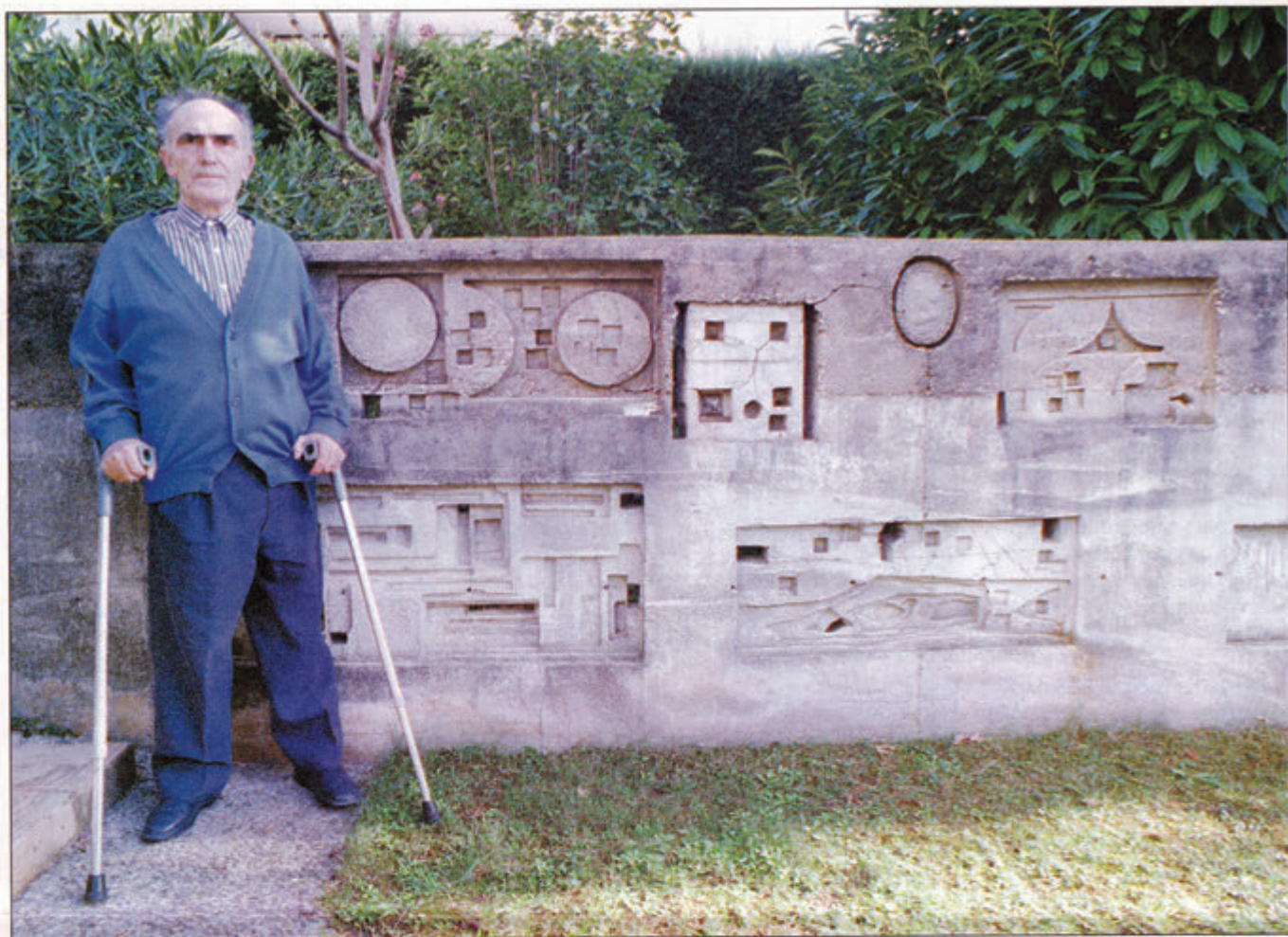
A dalt, el monòlit a la història de Girona, peça construïda amb ciment encofrat. A baix, i d'esquerra a dreta, una figura de poliuretà pintat i un estudi dels Tres Reis, en terra cuita, per al temple expiatori de la Sagrada Família (projecte). Fotos: CATÀLEG EXPOSICIÓ.

el bisbe Cartañá va donar el seu vist-i-plau. Però a mi em preocupava molt la manera de fer l'entrega del moribund: com podia concebre aquella mort, que el Crist mort tingués un sentit d'entrega, de donar-se? I recordo que aquells dies vaig anar a veure un amic que s'estava morint, l'escultor Rafael Llimona, fill del també escultor Joan Llimona. Aquest senyor, en estar operat d'un càncer de pulmó no podia moure les mans. Li quèien, les mans. Aleshores li vaig dir: 'Rafael, em deixes que et faci un dibuix?'. És a dir, aquelles mans em varen ajudar a entendre com havien de ser les mans del Crist».

Domènec Fita allarga la nòmina de consideracions que cal formular-se al voltant d'un treball d'art integrat, i de la gent que hi intervé, i dels materials i pressupostos de què es disposa. Ell és l'autor de l'obra i, no obstant això, moltes de les persones que hi han participat consideren que és seva: també, es veu, varen saber integrar-se! «He conegut una gran quantitat de gent i d'oficis, i això ha fet que tingués un aprenentatge molt ampli, que abraça des del tema de la impremta fins als materials com el ferro, la fusta, la ceràmica, el vi-

dre, etcètera. Aleshores tens una sèrie d'enriquiments que et possibiliten moltes coses. Però jo assenyalaré la que, al meu criteri, és la més important: cap encàrrec no és igual que un altre, i mai les funcions són les mateixes. I aquest hàbit de plantejar les coses cada vegada, ha fet que el meu concepte artístic hagi prescindit de l'estil. O sigui, jo no tinc estil, no en vull, d'estil, perquè l'estil sóc jo. No vull que diguin: 'Mira, en Fita ja ha trobat una manera de pintar, de fer servir els colors i els pinzells'. No, ni els pinzells ni les matèries són el més important; el més important és la capacitat de poder resoldre coses.

I sobretot que, en obrar, siguis el màxim de lliure possible».

Domènec Fita troba en la inseguretat l'incentiu de buscar, estudiar, sentir o intuir allò que cada moment li demana. Foto: JORDI SOLER

Apunts d'una biografia rica, vibrant i apassionada

J.S.

■ El dia 18 d'octubre de 1985, Domènec Fita ingressava a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi en qualitat d'Acadèmic Electe. En el decurs de l'acte protocol·lari, l'artista va pronunciar unes paraules, no gens convencionals, que eren tota una declaració de principis. A mesura que anava llegint, l'home també s'anava confessant i, alhora, despullant: «Cada vegada la inseguretat és més estimada perquè ella és l'incentiu de buscar, estudiar, sentir o intuir el que cada moment em demana, conscient d'aquesta lluita i que el seu fruit serà pura realitat, amb més o menys encert. Cal dedicació i estar tranquils, puix que res del que tenim no perdem; és el que deixem d'enfrontar el que no obtenim».

La lluita de Fita ens podria recordar, per la seva grandesa

d'esperit, aquells combats mitològics en què déus, semidéus i altres personatges menors, també adscrits a la llegenda, es barallaven i morien per assumptes tan inconcebibles com maniqueus, això sí, còsmicament i en uns escenaris d'esborronadora magnificència. Però la grandesa d'esperit de Domènec Fita, que sí és home còsmic (per un profund, místic i devot panteisme), està, com l'art que han promogut aquestes planes, integrada en una humilitat quasi franciscana, en un permanent voler donar i donar-se. «Diria que encara que no ens ho mereixem, que fem pocs mèrits, amb totes les nostres contradiccions som unes criatures que estem destinades a tastar i sentir el goig de coses superiors. Que l'art és el gran mitjà de comunicació uni-

versal; tot el que surt dels humans ens pertany, ens és comú».

La millor mostra de la seva generositat la trobem a l'Estudi d'Art, un centre docent que ell va fundar i que és una autèntica escola d'humanitats. En aquest Estudi els alumnes no només aprenen a dibuixar, a pintar i a esculpir, sinó també a ser persones lliures: «La llibertat personal creativa es pot trobar dirigida per modes intencionades o conduïdes. Per aquest motiu cal evitar l'alienació, perquè l'artista sigui més exigent en la pròpia aportació».

Però la grandesa d'esperit, i la força interior, i la perseverança que l'han conduït a l'èxit i que li permeten, alhora, mantenir-se independent dintre d'una rara discreció (a frec, a vegades, de la més evangèlica mansuetud),

són elements indissociables d'un episodi traumàtic que el condicionaria tota la vida: Fita pintava el mural central de la capella del baptisteri de la barcelonina església de Betlem. Un dia, tal vegada per un rodament de cap, va perdre l'equilibri i es va precipitar des de dalt de la bastida. Amb el cos destrossat, va debatre's força temps entre la vida i la mort abans de sortir-se'n. L'accident, però, l'havia deixat paraplègic, és a dir, immòbil de mig cos per avall; doncs bé, durant la lenta i dolorosa recuperació, animava els atribolats amics i professors que l'anaven a veure: «Has d'estar alegre, home, que la vida és molt bonica i hem de fer moltes coses!». I qui n'ha fet moltes, i molt ben fetes, ha estat ell. Una feina titànica, bona part de la qual és ara a l'abast al Palau Robert de Barcelona. Val la pena anar-hi.